

Przemysław Mikołajczak

**Szlak pielgrzymkowo – turystyczny
„ LUBUSKA DROGA ŚW. JAKUBA”
Murowana Goślina – Oborniki - Szamotuły –
Międzychód – Międzyrzecz – Sulęcín - Słubice
(przebieg szlaku)**

Oddział PTTK Ziemi Międzyrzeckiej

Przebieg szlaku pielgrzymkowego oparto o istniejące szlaki turystyczne rowerowe i piesze zwłaszcza o europejski dalekobieżny szlak pieszy E 11. Szlak pielgrzymkowy jest szlakiem dla pielgrzymów pieszych, ale możliwy do przejechania przez pielgrzymów rowerowych i w większości przebiega drogami polnymi i leśnymi o nawierzchni nieulepszonej i ulepszonej. Drogi te zwłaszcza w okresie długotrwałej suszy są mocno piaszczyste i stwarzają dużą trudność do przejechania po nich przez rowerzystów.

W niektórych miejscach należy zmienić przebieg fragmentów szlaku, które stały się niemożliwe do przejścia z różnych względów. Dotyczy to fragmentu szlaku E 11 koło Pniewa (posadzono i ogrodzono fragment lasu), fragmentu szlaku E 11 między Radachowem a Ośnem (brak przejścia przez Lenkę w miejscu dawnego młyna), fragment drogi między Brzeźnem a Lubikowem oraz między Sulęcinem a Smogórami bo istniejąca stała się nieprzejezdna.

MUROWANA GOŚLINA(0,0) – miasto i gmina w powiecie poznańskim, woj. wielkopolskie. Kościół parafialny, na podbudowie romańskiej z XIIIw., gotycki z przełomu XV i XVI wieku p.w. św. Jakuba, którego obraz w ołtarzu głównym.

Kościół św. Jakuba w Murowanej Goślinie

Ołtarz główny z obrazem św. Jakuba.

Wędrowkę rozpoczynamy szosą przez Raduszyn i Mściszewo do Starczanowa. W Starczanowie(ok. 6,5 km) wchodzimy na zielony szlak pieszy biegnący drogami i ścieżkami leśnymi. Po 500m staw i tablice informacyjne dot. znajdującego się Radzimskiej poblizu zabytku archeologicznego - Kasztelania Radzimskiej.

Po ok. 1,9 km docieramy do rezerwatu „Śnieżycowy Jar” gdzie ochronie podlega śnieżycy wiosenna. Poruszając się dalej zielonym szlakiem pieszym możemy podziwiać piękne fragmenty lasu nad Wartą i samą rzekę.

Warta

Wychodząc z lasu docieramy do wsi **Łukowo(ok. 16,2 km)** gdzie piękny drewniany kościółek p.w. św. Michała Archanioła z 1780 roku W kościele tym 24 grudnia 1831r. Adam Mickiewicz uczestniczył ostatni raz na ziemi polskiej w pasterce ze swoim bratem.

Kościół w Łukowie

Od Łukowa musimy wędrować szosą wojewódzką nr 187 do Obornik.

OBORNIKI(21,2 km) – miasto powiatowe w woj. wielkopolskim. Obok rynku kościół parafialny, gotycki z przełomu XV i XVI wieku p.w. Wniebowzięcia NMP.

Gotycki kościół w Obornikach

W Obornikach hotele, restauracje, bary, sklepy spożywcze, szpital, przychodnie lekarskie, apteki, basen kryty itp. Z miasta wychodzimy przez rynek ul. Armii Poznań przez stary most na Warcie do ul. Wymysłowskiej i kierujemy się na Objezierze.

Objezierze(ok. 27,3 km) – duża wieś z kościołem pierwotnie romańskim z przełomu XII i XIIIw. rozbudowanym jako gotycki w 1550 roku p.w. św. Bartłomieja Apostoła.

Obok pałac klasycystyczny z 1792-98. W parku kopiec usypany z inicjatywy gen. Turno, właściciela majątku na wieść o śmierci Tadeusza Kościuszki. We wsi sklep spożywczy. Z Objezierza drogami asfaltowymi do wsi Górki a potem gruntowymi do wsi Gąsawy. Za wsią zaczynają się Szamotuły.

SZAMOTUŁY(ok. 43,9 km) – miasto powiatowe w woj. wielkopolskim. Najpierw kościół barokowy z l. 1675-82 p.w. św. Krzyża z barokowym klasztorem poreformackim, następnie kościół kolegiacki, parafialny p.w. MB Pocieszenia i św. Stanisława Biskupa.

Ten najstarszy zabytek Szamotuł zbudowano w l. 1423 – 1431. Wewnątrz ołtarze renesansowe, barokowe i rokokowe, w południowej nawie obraz MB Pocieszenia „Szamotulska Pani” z XVIIw. cel pielgrzymek. Ok. 200m dalej znajduje się Zamek Górków z połowy XV wieku przebudowany w l. 1512-18, obecnie muzeum i Baszta Halszki z 1518r. jeden z elementów zewnętrznego systemu obronnego zamku.

Spod zamku wychodzimy al. 1 Maja i ul. Targową a następnie drogą wojewódzką kierujemy się do wsi Gałowo. Poruszamy się czarnym szlakiem rowerowym i za Gałowem skręcamy na Rudki drogą gruntową i dalej bitumiczną do Ostroroga.

Przed Ostrorogiem w lewo droga do wsi Rudki Huby. Pierwsze gospodarstwo po lewej to dom pana Ireneusza Ciesielczyka (Rudki Huby 2), na którego działce nad stawem znajduje się historyczne i legendarne **Źródło św. Jakuba** między dwoma starymi drzewami, dębem i lipą. Dzisiaj źródło wymaga odtworzenia.

Miejsce źródelka

Wracamy na drogę wjazdową do Ostroroga. Po lewej cmentarz. Na wzniesieniu gdzie kiedyś stał drewniany kościół p.w. św. Jakuba stoi figura tego świętego.

Figura św. Jakuba z 1878 roku

Ostroróg(57,8 km) – miasto i gmina w powiecie szamotulskim. Kościół parafialny p.w. NMP Wniebowziętej, początkowo późnogotycki został przebudowany w 1776r.

Wewnątrz piękna polichromia na stropach z drewna sosnowego w nawie głównej i bocznych. W ołtarzu głównym **obraz św. Jakuba Starszego, Apostoła** przeniesiony z dawnego, drewnianego kościółka.

Obok kościoła plebania i dom kościelnego umożliwiają wejście do wnętrza.

Z Ostroroga przez Wielonek obok Jez. Mormin, nad którym pole biwakowe i kąpielisko udajemy się przez Dobrojewo, Oporowo, Ordzin i Oborowo do Słopanowa. We wsi **Słopanowo(75,2 km)** podziwiamy drewniany kościół z XVIIw. p.w. św Mikołaja. Wewnątrz kościoła ciekawa późnorenesansowa i barokowa polichromia z postacią diabła. Jeden z dwóch przykładów przedstawienia diabła wewnątrz kościoła w Wielkopolsce.

Chcąc wejść do kościoła trzeba udać się do Andrzeja Klapy, Słopanowo 18 po klucze. Od Słopanowa poruszamy się zielonym szlakiem pieszym, mało uczęszczanym, groblą między stawami rybnymi i lasem do obrzyckiego rynku.

Obrzycko(79,1 km) – miasto i gmina w powiecie szamotulskim. Na rynku bardzo oryginalny XVII wieczny ratusz z surowej, czerwonej cegły. Na zachodniej ścianie ratusza, na I piętrze okno witrażowe z herbem Raczyńskich w renesansowym, marmurowym obramowaniu przywiezionym z Portugalii.

Ratusz w Obrzycku

Poruszając się dalej czerwonym szlakiem pieszym, na skraju miasta mijamy barokowy kościół parafialny proj. Pompeo Ferrariego, przy którym cmentarz.

Kościół w Obrzycku

Poruszając się czerwonym szlakiem pieszym przez lasy do Wronek mijamy po drodze stację kolejową Ordzin i tory nieczynnej linii kolejowej.

Wronki(90,8 km) – miasto i gmina w pow. szamotulskim. Kościół barokowy poddominikański z XVII wieku, obecnie franciszkanów p.w. Zwiastowania NMP.

Na zachód od rynku późnogotycki kościół parafialny z XVI wieku.

Z Wroniek drogami woj. nr 182 i 143(mały ruch) docieramy do Wartosławia gdzie jest przeprawa promowa przez Wartę. To jedna z atrakcji turystycznych niegdysiejszego miasteczka a obecnie wsi.

Prom w Wartosławia

W **Wartosławiu(98,2 km)** – kościół na planie ośmioboku z 1785r., pierwotnie drewniany, obecnie częściowo obmurowany pośrodku cmentarza, filialny p.w. św. Trójcy i św. Łukasza.

Kościół w Wartosławie

Niedaleko Wartosławia Jez. Pożarowskie z polem biwakowym i kąpieliskiem, we wsi sklepy spożywcze i drugi, neogotycki kościół filialny p.w. Serca Jezusowego. Dalej w kierunku zachodnim do Lubowa i Karolewa drogą o nawierzchni bitumicznej. Od miejsca gdzie zjazd na **przeprawę promową w Chojnie(105,5 km)** idziemy na południe szlakiem pieszym zielonym a od parkingu leśnego nad Jez. Pakawskim gdzie zmieniamy szlak na żółty i kierunek na zachodni. Na 108,6 km z wysokiej skarpy widoczne Jezioro Krzymień.

Dalej żółtym szlakiem przez wzgórze Karczemka i obok leśniczówki Tuchola dochodzimy do drogi wojewódzkiej nr 182, którą wkraczamy do Sierakowa a następnie do kościoła parafialnego, pobernardyńskiego.

Sieraków(119,4 km) – miasto i gmina w pow. międzychodzkiem, woj. wielkopolskie. Kościół parafialny, pobernardyński p.w. NMP Niepokalanie Poczętej z 1624r. fundacji Opalińskich.

Odbudowany zamek Opalińskich (jedno skrzydło), obecnie muzeum i Mauzoleum rodu Opalińskich

Niebieskim szlakiem pieszym E 11 wędrujemy przez lasy Sierakowskiego Parku Krajobrazowego, obok leśniczówki Góra i śródleśnego jeziora docieramy do Ośrodka Edukacji Przyrodniczej Sierakowskiego Parku Krajobrazowego w **Chalinie(ok.129,4 km)**.

Chalin – obiekt noclegowy Ośrodka Edukacji SPK

Z Chalina kierujemy się na **Ławicę(130,8 km)**, gdzie restaurowany XIX wieczny dwór z folwarkiem i zabytkowym parkiem. Nad Jez. Ławickim kąpielisko i leśne pole namiotowe. Dalej Jez. Janukowo, następnie Jez. Kolneńskie i Bielskie. Bielsko to wieś będąca przedmieściem Międzychodu.

MIEDZYCHÓD (141,1 km) – miasto powiatowe i siedziba gminy w woj. wielkopolskim. Kościół parafialny p.w. Męczeństwa św. Jana Chrzciciela z XVI w.

Na tzw. Lipowcu, przy ul. Piłsudskiego drugi kościół parafialny (d. ewangelicki) p.w. Niepokalanego Serca Maryi.

Z Międzychodu niebieskim szlakiem E 11 ul Muchocińską i Słodowy Młyn wychodzimy z miasta kierując się na wieś **Stare Gorzycko(146,6 km, od Międzychodu 5,5km)**. Tu sklep spożywczy.

Dalej wędrujemy drogą bez szlaku (projektowany rowerowy) do **Wierzbna(150,6 km/9,5km)**. W Wierzbnie mały kościółek p.w. św.Mikołaja z pocz. XX w. i eklektyczny pałac z XIX w

W dalszym ciągu bez szlaku, nie licząc fragment niebieskiego E 11 docieramy do **Lubikowa** i szlakiem rowerowym kierujemy się na Rokitno. 1,7 km przed Rokitnem, na wzgórzu barokowa kaplica p.w. Najświętszej Marii Panny z 1671r rozbudowana w 1758r. Kaplicę postawiono z okazji powrotu cudownego obrazu MB Rokitniańskiej z Warszawy do Rokitna

Rokitno(163,1 km – od Międzychodu 22,0km) – późnobarokowa bazylika z 1756r. autorstwa Karola Marcina Frantza i główne lubuskie **Sanktuarium Matki Boskiej Rokitniańskiej**.

Przy kościele kompleks ogrodów z kaplicami, muzeum oraz Dom Pielgrzyma. Z Rokitna, od figury MB przy szosie na Międzyrzecz wędrujemy zielonym szlakiem rowerowym do **Kalska(169,4 km/28,3km)**. W Kalsku ciekawy, barokowy kościółek konstrukcji szachulcowej z drewnianą wieżą p.w. św.Bartłomieja z roku 1693.

Obok przystanku autobusowego tablica informacyjna o szlakach turystycznych w gminie Międzyrzecz z mapą gminy
Kontynuując wędrowkę zielonym szlakiem rowerowym przez las docieramy do Międzyrzecza od strony północnej.

MIĘDZYRZECZ (179,6 km – od Międzychodu 38,5km) – miasto powiatowe i siedziba gminy w woj. lubuskim. Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha, neoklasycystyczny, projektu Karla Fridricha Schinkla przy międzyrzeckim rynku, naprzeciw ratusza, i nieco dalej starszy kościół farny p.w. św. Jana Chrzciciela, gotycki z XIV wieku.

W Międzyrzeczu znajduje się zamek gotycki z czasów Kazimierza Wielkiego (XIVw.)

w stanie trwałej ruiny, dwór starostów międzyrzeckich z 1719r. mieszczący obecnie Muzeum znane z jednej z największych kolekcji portretów trumiennych, ratusz z 1581 roku i synagoga z 1824r. Poza wymienionymi, zabytkowymi kościołami parafialnymi w Międzyrzeczu znajduje się obecnie nowy kościół, sanktuarium św. Pięciu Braci Międzyrzeckich, cerkiew greckokatolicka w dawnej kaplicy staroluterańskiej z przełomu XIX i XX wieku i dom modlitwy gminy ewangelicko-augsburskiej.

Z Międzyrzecza biorą początek dwa warianty DROGI ŚW. JAKUBA do Sulęcina, droga główna przez Bledzew i Lubniewice oraz wariant II, południowy przez Gościkowo-Paradyż i Łagów.

Droga główna, północna – z Międzyrzecza (zamek) ul. Młyńską, Zachodnią i Zamojskiego, czarnym szlakiem pieszym do wsi **Święty Wojciech (1,5km od Międzyrzecza)** gdzie znajduje się szachulcowy kościół z 1768r. p.w. św. Wojciecha.

Dalej szlakiem do **Gorzycy(6,5km)**.

Tutaj znajduje się również szachulcowy kościół p.w. Serca Pana Jezusa z 1736r oraz barokowy pałac Kalckreuthów i przystanek autobusowy, przy którym tablica informacyjna z mapą gminy i drogowskazami. Dalej wędrujemy za znakami żółtego szlaku rowerowego do Chyciny i Bledzewa.

W **Chycinie(12,0km)** na wzgórzu znajduje się neogotycki kościół z XIXw. Niemal przy szlaku nad Jez. Chycina znajduje się kąpielisko Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego Akademii Wychowania Fizycznego z Poznania.

Z Chyciny docieramy do Bledzewa.

Bledzew(196,8 km)- wieś gminna, dawniej miasto do 1796r. własność zakonu cystersów. Zabudowania klasztorne nie zachowały się, jedyne pamiątki po cystersach to pl. Klasztorny,

Bledzewski rynek

przy rynku kościół parafialny fundacji cystersów, późnogotycki z XVw z elementami wyposażenia z kościoła klasztorne, figura Św. Jana Nepomucena na rynku i szachulcowy młyn klasztorny. Z Bledzewa dalej wędrujemy żółtym szlakiem pieszym E 11, lasami, przez osadę Pniewo (dawny PGR) do Lubniewic.

Lubniewice(206,8 km) – miasto ponownie od 1995r. i siedziba gminy w pow. Sulęcín, woj. lubuskie. W Lubniewicach kościół gotycki z XIVw. z dobudowaną w 1882r. neogotycką wieżą oraz

tzw. Stary Zamek – pałac z 1793r, Nowy Zamek – pałac neorenesansowy z 1909r., w centrum

Lubniewicki rynek

Z Lubniewic wędrujemy dalej niebieskim szlakiem pieszym i rowerowym na południowy zachód aż do południowego krańca Jez. Lubniewsko. Po drodze piękne widoki na jezioro i możliwość kąpieli.

Od węzła szlaków przy mostku na Czerwonym Potoku poruszamy się dalej za znakami czerwonego szlaku rowerowego mając po prawej stronie największy i najbardziej malowniczy w „Uroczysku

Lubniewsko” Żubrowski Wąwóz. We wsi **Żubrów(217,5 km)** gdzie znajduje się ciekawy architektonicznie barokowy kościół p.w. św. i niszczący pałac barokowy z 1698r. Z Żubrowa trasą R1 docieramy do Sulęcina.

SULECIN (222,9 km – od Międzyrzecza 43,3km) miasto powiatowe i siedziba gminy w woj. lubuskim. Kościół parafialny p.w. św.Mikołaja, gotycki z XIVw. z dobudowaną w XVIw. wieżą.

Sulęcín jest w woj. lubuskim najbardziej przyjaznym miastem dla turystów rowerowych posiadając sieć wyznaczonych dla rowerzystów dróg.

Wariant II A – z Międzyrzecza (zamek) ruszamy ścieżką rowerowo-pieszą za żółtymi znakami szlaku rowerowego do ul. Pamiątkowej i dalej kierujemy się na **Kuźnik(4,8km** od Międzyrzecza)

gdzie stary, szachulcowy budynek młyna na Paklicy i do **Skoków(5,7km)** gdzie również dawny młyn na Paklicy i jezioro Bukowieckie. Szlakiem tym kierujemy się dalej i po przebyciu ok. 16,8 km docieramy do Jez. Wyszanowskiego gdzie niestrzeżone kąpielisko. Wędrując przez las mijamy kolejny dawny młyn na Paklicy i dochodzimy do wsi **Szumiąca(19,9km)**, w której neogotycki kościół z 1894r.

i tablica informacyjna z mapą gminy i drogowskazami. Teraz szlak biegnie wzdłuż nieczynnych wyrobisk po kopalni kredy jeziornej, które stały się stawami rybnymi. W Jordanowie szlak przekracza Paklicę i obok sklepu spożywczego i szkoły dochodzi do furty Zielonogórsko – Gorzowskiego Wyższego Seminarium Duchownego, które mieści się w zabudowaniach dawnego zespołu klasztorne cystersów w **Gościkowie – Paradyżu (24,4 km)**.

Wariant II B – z Międzyrzecza (zamek) idziemy czerwonym szlakiem rowerowym ul. Zachodnią i ścieżką pieszo-rowerową do cmentarza komunalnego i dalej przez Kolonię Kęszyca, nad stawami Kęszyckimi do wsi **Kęszyca(9,6 km od Międzyrzecza)**. We wsi barokowy kościół konstrukcji szachulcowej, otynkowany z 1728r. z dostawioną neogotycką wieżą. Od tablicy informacyjnej idziemy dalej za znakami żółtego szlaku pieszego E 11 do **Kęszycy Leśnej(12,3 km)** dawnej jednostki wojsk Armii Radzieckiej a obecnie wsi letniskowej. Z Kęszycy Leśnej wychodzimy czerwonym szlakiem rowerowym przez las, obok zniszczonych schronów bojowych Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego do **Wysokiej(17,5 km)** nad Jez. Paklicko Małe gdzie pole biwakowe. We wsi Wysoka kościół barokowy p.w. św. Barbary z 1733r., sklep spożywczy i kwatera agroturystyczna. Od Wysokiej idziemy szosą za znakami czarnego szlaku rowerowego do **Pniewa k. Kaławy(21,3 km)**. Tutaj znajduje się najbardziej znana i najlepiej zagospodarowana Podziemna Trasa Turystyczna w umocnieniach MRU oraz bar i sklep z pamiątkami. Dobre miejsce odpoczynku. Teraz idziemy na południe żółtym szlakiem pieszym E 11 do **Gościkowa – Paradyża(25,4 km)**.

Wariant II południowy (cd.)

Gościkowo-Paradyż(24,4 km od Międzyrzecza) – wieś w gminie Świebodzin nad Paklicą gdzie w XIII wieku powstał klasztor cystersów. Obecnie poza zabudowaniami klasztornymi największą atrakcją jest kościół klasztorny p.w. św. Marcina, późnobarokowy w architekturze wewnętrznej ale z murami i sklepieniami wczesnogotyckimi z XIIIw..

Obok furty znajduje się kawiarnia a seminarium dysponuje miejscami noclegowymi dla pielgrzymów. Pocysterski zespół klasztorny w Gościkowie – Paradyżu jest jednym z najcenniejszych obiektów zabytkowych woj. lubuskiego. Gościkowo tylko przez Paklicę graniczy z drugą większą wsią **Jordanowo(25,0km)**, w której znajduje się kościół fundacji paradyskich cystersów, późnogotycki z XVIw., rozbudowany w stylu neogotyckim w 1882r. Drewniana wieża z 1697r z uwagi na bardzo zły stan techniczny została w 2007r. przebudowana na szachulcową.

Od Jordanowa wędrujemy za znakami zielonego szlaku pieszego i dochodzimy do wsi **Nowy Dworek(27,2km)** gdzie zabytkowy pałac i sklep spożywczy. Dalej poruszając się po zielonym szlaku mijamy od południa trasę podziemną w Pętli Boryszńskiej Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego i dochodzimy do wsi **Boryszyn(34,4km)**. W Boryszynie bardzo ciekawy kościół drewniany konstrukcji zrębowej z 1648r. z barokowym wyposażeniem i polichromią.

Przed wsią schron bojowy Pz.W 778 umocnień MRU. Z Boryszyna kontynuujemy wędrówkę aż do wsi **Sieniawa(39,8km)**, która do niedawna była silnym ośrodkiem wydobywania węgla brunatnego w woj. lubuskim. We wsi kościół neoromański z XIXw. z wieżą drewnianą pozostała po świątyni z 1740r. Od Sieniawy już tylko 7,6 km do Łagowa.

Łagów(47,4km od Międzyrzecza) – dawniej miasteczko obecnie wieś gminna w pow. świebodzińskim. Najbardziej znanym zabytkiem Łagowa jest Zamek Joannitów z XIV wieku rozbudowany w XVI i XVII wieku.

Przy zamku kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela z 1726 roku rozbudowany w 1887r. o transept i wieżę.

Miasteczko leży w malowniczym Łagowskim Parku Krajobrazowym.

Z Łagowa w dalszą drogę ruszamy żółtym szlakiem rowerowym brzegiem Jez. Łagowskiego, przez które piękny widok na pozostawioną miejscowość.

Po przebyciu 11,2 km trafiamy do wsi **Walewice(58,6km)**
a następnie do wsi **Grabów(62,8km)**, w której mały szachulcowy kościółek z 1860r.

Od Grabowa klucząc leśnymi drogami docieramy nad Jez. Ostrowskie.

Od Jez. Ostrowskiego przez **Ostrów(66,5km)** i dalej ścieżką pieszo-rowerową zmierzamy do Sulęcina.

Sulęcina(239,7 km – od Międzyrzecza 69,1km) – opis jak przy **wariancie I.**

Z Sulęcina wychodzimy kierując się znakami czerwonego szlaku rowerowego na zachód i drogą odcinkami trudną do przejścia (zarośnięta trawą i pokrzywami) docieramy do wsi **Smogóry(8,5km** od Sulęcina).

We wsi niewielki kościół murowany z końca XVIIIw. oraz pałac z tego okresu.

Kościół w Smogórach

Ze Smogór, w których sklep spożywczy a które kiedyś były ośrodkiem wydobycia węgla brunatnego wędrujemy czerwonym szlakiem rowerowym przez **Trześniów(14,5km)** do wsi **Radachów(19,0km)**.

W Radachowie kościół szachulcowy z 1754r. z drewnianą wieżą oraz dwór z oficyną z XIXw. Z Radachowa początkowo drogą rowerową wzdłuż szosy wojewódzkiej 134 za znakami żółtego szlaku pieszego E 11 zmierzamy na południe i koło dawnego młyna wodnego na Lence i pozostałości cmentarza żydowskiego docieramy do ośrodka wypoczynkowego i kąpieliska nad Jez. Reczynek w Ośnie Lubuskim.

Ośno(248,3 km – przez Gościkowo i Łagów 266,1 km) – miasteczko, siedziba gminy w pow. sulęcińskim, kiedyś stolica dekanatu w biskupstwie lubuskim i stolica historycznej Ziemi Torzymskiej. Jeden z najstarszych i najważniejszych ośrodków historycznej Ziemi Lubuskiej. Pozostałością po tych czasach jest monumentalny kościół gotycki z XIIIw. p.w. **św. Jakuba** oraz zachowane niemal w całości (1350 m obwodu) obronne mury miejskie.

Na starym cmentarzu w zachodniej części miasteczka gotycka kaplica p.w. św. Gertrudy z XVw.

W eklektycznym ratuszu z XIXw. Mieści się Urząd Gminy i Muzeum Ziemi Torzymskiej. Od Ośna w dalszym ciągu poruszamy się żółtym szlakiem pieszym E 11 przez Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Uroczysko Ośniańskich Jezior” obok jezior Czyste Małe i Czyste Wielkie do wsi **Lubiechnia Mała(8,3km** od Ośna) gdzie znajduje się maleńki szachulcowy kościółek p.w. św. Anny z XVII wieku z ciekawym wyposażeniem.

Aby obejrzeć wnętrze kościółka należy zgłosić się do Anny Tabaki pod nr 15. Z Lubiechni Małej tylko krok do wsi **Lubiechnia Wielka(11,3km)**.

We wsi kościół 100 letni p.w. MB Różańcowej i sklep spożywczy.

Koło kościoła gospodarstwo agroturystyczne „Dereniówka” i opiekun kościoła, który udostępnia jego wnętrze turystom. Z Lubiechni Wielkiej drogą bez szlaku zmierzamy do Rzepina.

Rzepin(265,2 km – od Ośna 16,9km) – miasto i siedziba gminy w pow. ślubickim. Zabytkowy kościół z fragmentami XIII wiecznej romańskiej świątyni pw. Najświętszego Serca Jezusowego leżący na Szlaku Romańskim Ziemi Lubuskiej.

W Rzepinie nowy kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej.

Z Rzepina zmierzamy dość ruchliwą drogą wojewódzką nr 139 do wsi **Drzeńsko**(**6,4km** od Rzepina) gdzie znajduje się drugi z posiadających romański rodowód kościołów, kościół p.w. Jezusa Miłosiernego z XIIIw.

W Drzeńsku wchodzimy na szlak E 11, którym poruszamy się ok. 2,1km, po czym drogą wśród pól docieramy do dużej wsi **Kowalów**(**12,1km**) gdzie znajduje się trzeci z kościołów Romańskiego Szlaku Ziemi Lubuskiej.

Jest to kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła z XIIIw.

Dalej drogą asfaltową bez szlaku do wsi **Starków(16,5km)**.
Ze Starkowa dalej poruszamy się drogą gdzie projektuje się szlak rowerowy i dochodzimy do wsi **Stare Biskupice(20,3km)**, w której kościół neogotycki.

Ze Starych Biskupic szlakiem E 11 dochodzimy do Słubic mijając po drodze obiekt noclegowy i ośrodek jazdy konnej **Drzecin(26,3km)**.

SŁUBICE(294,7 km – od Rzepina 29,5km), miasto powiatowe w woj. lubuskim, siedziba gminy, kościół NMP Królowej Polski, przejście graniczne do Frankfurtu w Brandenburgii.

W Słubicach przejście graniczne i kontynuacja szlaku po niemieckiej stronie Ziemi Lubuskiej.

Aneks do opracowania.

Inna propozycja części wariantu II (atrakcyjniejsza – od Gościkowo-Paradyża do Sulęcina)

Gościkowo(24,4km) – od klasztoru żółtym szlakiem pieszym E 11 wędrujemy przez Kolonię Gościkowo do miejscowości **Pniewo(28,1km)** gdzie funkcjonuje Turystyczna Trasa Podziemna w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym, mini muzeum i wystawa przyrodnicza (nietoperze – w okresie letnim). Jest tam również bar.

Dalej wędrujemy czarnym szlakiem rowerowym do wsi **Wysoka(32,km)** gdzie barokowy kościół z 1733r., sklep spożywczy, kwatera agroturystyczna a nad Jez. Paklicko Małe pole biwakowe. Od węzła szlaków dalej poruszamy się czerwonym szlakiem rowerowym do wsi **Żarzyn(36,0km)**, od której dalej kontynuujemy wędrowkę czarnym szlakiem rowerowym do wsi **Wielowieś(41,0km)**. We wsi kościół neoromański z XIXw. z kamieni polnych z ceglana wieżą i sklep spożywczy. Od tego momentu będziemy poruszać się żółtym szlakiem rowerowym zachodnią krawędzią Łagowskiego Parku Krajobrazowego i poligonu wojskowego. Przez tzw. Rozdroże Bukowe i obok rezerwatu „Buczyna Łagowska” zmierzamy w kierunku Łagowa. Po drodze mijamy **Łagówek(48,3 km)** z niewielkim kościółkiem konstrukcji szachulcowej z XVIIIw., obmurowanym z drewnianą wieżą. Zaraz po minięciu tej wsi zaczyna się **Łagów(51,1km)** z zamkiem i kościołem p.w. św. Jana Chrzciciela z 1726r.

Od Łagowa w kierunku Sulęcina będziemy się poruszać żółtym szlakiem pieszym brzegiem Jez. Trześniowskiego, jednego z najpiękniejszych jezior w woj. lubuskim. Od tzw. Rybakówki przechodzimy na szlak pieszy czerwony, który biegnie wspólnie z czerwonym szlakiem rowerowym przez Łagowski Park Krajobrazowy aż do pola biwakowego nad Jez. Buszno. Niestety ten odcinek szlaku biegnie przez strefę ochronną poligonu wojskowego i jest dostępny tylko wtedy gdy nie odbywają się strzelania na poligonie.

Od pola biwakowego nad Jez. Buszno ponownie wchodzimy na żółty szlak rowerowy, którym docieramy do **Trzemeszna Lubuskiego(69,3km)** gdzie kościół neogotycki z XIXw., bar i sklep spożywczy. Dalej będziemy wędrować tym szlakiem przez fragment Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Uroczysko Lubniewsko,” do Sulęcina. Do **Sulęcina docieramy po przebyciu Ok. 83,3 km.**